

Warszawa, 23 października 2025 roku

**Komunikat 4/2025 Komitetu Problemowego ds. Kryzysu Klimatycznego przy
Prezydium PAN**

Apel w sprawie statku badawczego dla Nauki Polskiej

Komitet ds. Kryzysu Klimatycznego przy Prezydium PAN gorąco wspiera wysiłki polskiego środowiska naukowego w sprawie pozyskania pełnomorskiego statku naukowo-badawczego. W obliczu starzenia się 40-letniej „Oceanii” konieczne jest zastąpienie jej nowoczesną jednostką, która przejmie i będzie kontynuować jej program badawczy oraz rozszerzy możliwości obserwacji i pomiarów prowadzonych na morzach i oceanach.

W obliczu narastającego kryzysu klimatycznego badania te są krytycznie ważne dla rozumienia zagrożeń klimatycznych i prowadzenia wspartej nauką, odpowiedzialnej polityki klimatycznej. Ich przerwanie w wypadku braku możliwości zastąpienia „Oceanii” nowoczesną jednostką, nie tylko osłabi naukową pozycję Polski, ale przyniesie też poważne straty wizerunkowe i polityczne.

Uzasadnienie

Statek badawczy „Oceania”, należący do Instytutu Oceanologii PAN w Sopocie, od 40 lat jest wykorzystywany w regularnych badaniach szeregu istotnych procesów klimatycznych, zarówno na Bałtyku jak i na morzach Arktyki Europejskiej. Jego udział w międzynarodowych przedsięwzięciach jest niezaprzeczalnym i uznanym wkładem Polski w naukę europejską i światową.

Prowadzone z użyciem „Oceanii” badania hydrograficzne na Morzu Norweskim doprowadziły do odkrycia wcześniej nieznanego gałęzi Prądu Zachodniospitsbergeńskiego, istotnej części Atlantyckiej Cyrkulacji Termohalinowej. Badania prowadzone w tym rejonie od 1987 roku, na tych samych stacjach pomiarowych, stanowią jedną z najdłuższych oceanograficznych serii pomiarowych w tym rejonie, dostępną w otwartych bazach danych oceanograficznych, wykorzystywanych przez naukowców z całego świata. Warto przypomnieć, że wspomniana cyrkulacja jest jednym z czynników

odpowiedzialnych za stosunkowo łagodny klimat Europy Zachodniej, a jej możliwe zmiany to jeden z krytycznych elementów niestabilności klimatu w skali globu.

“Oceania” służy do wypuszczania polskich pływaków globalnego systemu ARGO, umożliwiających poznanie zawartości ciepła w oceanach, co stanowi fundamentalnie ważny element bilansu energetycznego Ziemi. Statek jest także platformą do badania produkcji aerozolu morskiego oraz wymiany gazowej między atmosferą a oceanem, dwóch ważnych parametrów bilansu radiacyjnego atmosfery i globalnego obiegu węgla. Z jej pokładu od lat mierzy się m.in. grubość optyczną atmosfery nad akwenami morskimi, w ramach międzynarodowego programu koordynowanego przez NASA. Dzięki możliwościom stworzonym przez Oceanię, pozyskano również i zrealizowano wiele projektów europejskich i międzynarodowych badawczych.

W obliczu globalnego kryzysu zaufania do nauki (generowanego przez dezinformację jako element wojny hybrydowej) podtrzymanie badań nad klimatem jest podstawą pozyskiwania wiedzy stojącej u podstaw decyzji dotyczących naszego bezpieczeństwa.

Uchwała wyraża opinię Komitetu i nie powinna być utożsamiana ze stanowiskiem Polskiej Akademii Nauk (par. 5 ust. 3 Uchwały nr 1/2023 Prezydium PAN w sprawie utworzenia komitetów problemowych i rad przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk na kadencję 2023-2026).